

HUMANISTISCHE PERSDIENST

BLEYENBURGSTRAAT 1, UTRECHT

Uitgave van de Stichting Humanistisch Centrum Mens en Wereld

VERSCHIJNT PERIODIEK - ABONNEMENTSPRIJS fl. 3.- PER JAAR

Bij publicatie van gegevens, welke de Persdienst uit andere bladen heeft overgenomen, dient de oorspronkelijke bron te worden vermeld. — Postgiro No 304960 t.n.v. HUMANISTISCH VERBOND te UTRECHT — Telefoon K 3400-10163

25 Februari 1953

2e Jaargang Nr. 3.

De eerste Februari 1953.

Sinds die rampspoedige Zondag zijn er heel wat beschouwingen voor de radio uitgesproken en in de kranten gepubliceerd. Ook veel troostende en bemoedigende woorden waren daarbij. Heeft het zin, daar nog iets aan toe te voegen?

Wij kunnen ons voorstellen dat menigeen, nu genoeg goed bedoelde woorden vernomen heeft en de stilte verkiest. Hen allen willen wij dan graag rustig aan zichzelf overlaten; voor hen is dit kort soulaas niet bedoeld. Maar tot de vele anderen - die er stellig ook zijn - willen wij, die nog nauwelijks aan het woord kwamen, toch graag enkele dingen zeggen.

Wij spreken van de veilige wal, wij weten het. Tenminste: wij hebben de storm die zo ontzaglijk veel leed bracht, niet in zijn vernielen de kracht gezien. Toch zijn ook wij mensen, als de geslagenen iedere dag en iedere nacht aan de machten van het verderf blootgesteld. Ditmaal trof het hen, wie waarborgt ons dat het ook ons niet vroeg of laat in een andere vorm zal treffen? Wie niet helemaal van verbeeldingskracht verstoken is, die moet zich in dit onberekenbare leven toch wel wezenlijk lotgenoot, en dus solidair voelen met de eilanders. Trouwens: zijn ons de slagen dan vreemd, die zo fel wonden, dat genezing een leven lang onmogelijk schijnt? Neen, wij weten daarvan en wij geloven waarlijk niet in een gemakkelijke verstroosting. Daarom willen wij met eerbiedige vinger, alleen maar hierop wijzen:

Wie het lot geslagen heeft, hij houde zich open! Het is zeker niet het beste zich op te sluiten met zijn verdriet, met zijn wrok. Het leven wacht; het wacht in de komende maanden en jaren ook op Uw antwoord.

Wie vereenzaamde, hij zij toch niet blind voor wat er aan gemeenschap rondom hem bleef. Wij zagen - in het groot - een ontroerende solidariteit opspringen tot ver buiten onze grenzen; iets daarvan zult gij ook in Uw kleine omgeving wel kunnen vinden en er U aan warmen.

Wie beroofd werd, hij bedenke dat hetzelfde leven dat néémt, ook gééft op zijn tijd. Het heelt de wonden misschien niet. Maar het vervangt het verlorene vaak genoeg en heel onverwacht.

Het zij U allen gegeven over de duistere en onvergetelijke nacht van 1 Februari eenmaal het sterkend licht van een nieuwe dag te zien.

VAN ALLE KANTEN.

Trouw, het a.r. dagblad van 30 Januari maakt in een nabeschouwing over het antwoord van minister Staf op de vragen van pater Stokmans over het Humanistisch Thuisfront de volgende opmerkingen:

"Minister Staf heeft het werk van het Hum. Thuisfront omschreven als ethische (zedelijke) welzijnszorg, terwijl dan waarschuwend wordt bedoeld dat daartegenover het werk der kerken een religieus karakter heeft. Op soortgelijke wijze ziet men de tegenstellingen ook bij de Rooms-Katholieken geformuleerd.

wat verder dan in de kolommen van het Eindhovens Dagblad al herhaaldelijk door pater v.d. Wey werd gedaan (zie vorig nummer Hum. Persdienst) op de kwestie te moeten ingaan. Men schetst de oorzaken van de aandacht, welke het Humanistisch Verbond heeft getrokken (Internationaal Congres, het vragen van toegang tot gevangenen en kazernes) en geeft dan de reactie in katholieke kring als volgt weer:

En zo is dan het hek van de dam. Het S.O.S. sein wordt gegeven. Hier is een onmiddellijk gevaar. Men ziet de steeds groter wordende groep "onkerkelijken" reeds als gewillige prooi van het Humanistisch Verbond, dat, zich dringend binnen de omslotenheid van gevangenen en militaire kampementen, langs indirecte weg de onkerkelijken besluipt en geleidelijk aan zijn netten zal uitwerpen naar de kerkelijken. In de bladen is er over geschreven, in de Kamer is er over gepolemiseerd, er zijn brochures over geschreven, het instinct, dat op ketterjachten uit is, is ontwaakt, zeker in katholieke kringen, waarbij men, zoals te doen gebruikelijk is in zulke gevallen, hard van stapel loopt zonder veel kennis van zaken. Wij tekenen hierbij echter onmiddellijk aan, dat tegen deze houding ook van katholieke zijde stelling is genomen en niet door de eersten de besten. Uit de opname van de artikelen van pater v.d. Wey is al wel voldoende gebleken, dat het E.D. zich in tegenstelling met tal van andere katholieke bladen aan deze zijde heeft geschaard. Wij hebben namelijk van meet af aan deze kennelijk ontspoorde actie tegen het Verbond als ongelukkig beschouwd, een terugval naar de verouderde polemische apologetiek, die de tegenstander niet overtuigt en alleen maar verbittert.

Inplaats van de vecht-methode in de stijl van Denifle is het rustige gesprek gekomen tussen belijders van verschillende christelijke overtuigingen, dat althans dit voordeel heeft opgeleverd, dat de discussies kunnen verlopen in een irenische sfeer, waardoor de inzichten van alle kanten verruimd worden.

Alle tekenen wijzen er nu op, dat we in de humanisten van onze dagen een groep van zoekenden hebben te zien, die wij met genegen belangstelling maar zeker niet hinderlijk hebben te volgen.

En dat doen zij, die met stenen in de hand op de allereerste plaats wijzen op uitlatingen, waarmee hun zelfgenoegzaamheid in den gelove niet overweg kan en hun daarenboven euvelen in de schoenen schuiven, die op liefdeloze verdachtmakingen neerkomen. Waakzaamheid is uitstekend, maar zij moet in dergelijke gevallen met omzichtigheid gepaard gaan. In dit geval is de soort van aanvallende waakzaamheid in ieder opzicht voorbarig gebleken. De toeleg van het Humanistisch Verbond is minder snood dan de katholieke aanvallers hebben gedacht en wellicht zelfs gehoopt hebben.

Wat wij nodig hebben is niet een afleidende geharnaste aanval op een al of niet denkbeeldige vijand buiten de poorten, maar een overwinning op de vijand binnen de veste : de formalistische gemakzuchtige godsdienstbeleving, waarvan de waarachtigheid uit gebrek aan een wezenlijke, diep innerlijke overtuiging tenminste twijfelachtig is en waaraan de geloofsafval in verontrustende mate moet worden toegeschreven.

En op 7 Februari in hetzelfde blad onder de titel

BEZINNING BIJ DE HUMANISTENJACHT

De "Humanisten" lijken ineens wel baarlijke duivels in vele (katholieke) dagbladen. Naast enkele dergelijke, rustige en deskundige artikelen, krijgt men ook zeer onkundige, haast wilde en oppervlakkige inktuitspattingen onder de ogen. Vrijwel iedereen meent nu ineens over het Humanistisch Verbond te kunnen schrijven. Het schijnt voor zulken niet eens nodig zich te verdiepen in hun publicaties en geschriften.

Wij hebben bij dit punt moeilijkheden. van de kerk, die de kerk van God is, naar haar geloof in de
werk van het Humanistisch Verbond dat juist het geloof, men
zijde stelt. Maar, en dat is nu het punt waar het op aankomt, men
kan dit verschil in aard niet zo omschrijven, dat het werk van de
kerk religieus of ethisch-religieus zou zijn en het werk van het
Humanistisch Verbond ethisch (zedelijk) zonder meer.

Wij kunnen niet aanvaarden een scheiding tussen de zedelijke
en de religieuze sfeer. Wij geloven, dat elke ethiek religieus be-
paald is. Ook de ethiek van het Humanistisch Verbond. Ongeloof is
niet afwezigheid van religie. Het is anti-religie, valse godsdienst.

De zwakke zijde van het antwoord van de minister staat tegenover
(is) juist gelegen in die beklemtoning van het verschil tussen ker-
kelijk en humanistisch vormingswerk. De minister staat tegenover
pater Stokman daarin echter tamelijk sterk omdat de Rooms-Katholieke
theologie een zedelijk leven in de natuurlijke orde kent, dat bestaan
kan onafhankelijk van de religie. Naar het inzicht der Calvinistische
reformatie, die deze "onafhankelijke" natuurlijke orde niet zo kent,
staat de minister hier zwak.

En zo hebben we hier dus waarschijnlijk wel degelijk te maken met
een zich optrekken van het Humanistisch Verbond tot de plaats die de
kerken toekomt.

Deze gedachte wordt nog versterkt door de pretentie van het
Humanistisch Verbond als het aan buitenkerkelijken wil geven iets
soortgelijks - maar dan anders-, wat de kerken aan haar mensen mee-
geven. Laten we het maar noemen: een levensfundament. Dat is een
pretentie van religieuze aard. Men mag de mensen niet "in de kou
laten staan".

Inderdaad, zij moeten zich, zal het goed zijn, "geborgens" weten.
Wij geloven dus inderdaad dat er hier meer aan de hand is dan de
minister wel wil toegeven. Al moeten wij er aan toevoegen, dat wij de
probleemstelling en de wijze van benaderen van het geval door pater
Stokman niet geheel juist vinden. En dat heeft tot gevolg gehad, dat
de zaak niet goed uit de verf is gekomen.

Wij willen vervolgens opmerken dat het naar ons gevoelen van-
zelf spreekt dat de Nederlandse militairen, die prijs stellen op een
"geestelijke verzorging" door het Humanistisch Verbond, die verzorging
moeten kunnen krijgen. Dat is in overeenstemming, merkwaardigerwijze
wellicht voor sommigen, met de Christelijke vrijheid.

Maar de vraag mag nog wel eens worden bekeken of de overheid
dit nu moet bevorderen. Niet omdat de overheid de mensen in de kou
wil laten staan, maar omdat de overheid, wanneer ze dit bevordert
-hetgeen iets anders is dan "geen beletselen in de weg leggen"- dan
niet ontkomt aan het dragen van medeverantwoordelijkheid voor het be-
vorderen van anti-religie.

xxxxxx

Een Volksbeweging ?

Het Limburgs Dagblad van 31 Januari constateert, dat er een soort
volksbeweging aan het groeien is tegen het streven van het Humanis-
tisch Verbond.

Wij menen, dat het onderscheid (tussen de kerken en het Humanis-
tisch Verbond) niet is gehandhaafd..... Voorlopig moeten wij aan-
nemen, dat op bedenkelijke wijze voet is gegeven aan propaganda voor
denkbeelden, die wij per sé moeten verwerpen. Deze verwerping heeft
zijn consequenties in het politieke vlak, want ook hier weer bepaalt
het levensinzicht de politiek.

Het is goed, dat een soort volksbeweging aan de politieke
leiding de kracht verleent, die zij zal moeten ontwikkelen. Want
grote belangen staan op het spel. Dat het (verkeerde) beleid gevolgd
is door een zó bekwaam minister als Ir. Staf, is zeer te betreuren,
maar kan toch geen invloed hebben op onze principiële instelling,
noch op ons handelen.

Opnieuw vallen in het (katholieke) Eindhovens Dagblad andere
stemmen te beluisteren ten aanzien van het humanisme, dan in de rest
van de katholieke pers. Op 6 Februari verschijnt onder de vaste ru-
briek "Gedachten van de dag" een uiteenzetting van de "Rumor rond
het Humanistisch Verbond", waarin men van redactionele zijde meent nog

Haast op gevaar af zelfs als ketter betiteld te worden, meen ik toch, dat het goed is op bezinning en kalmte aan te dringen. Zonder blikken of blozen leest men, hoe de Humanisten de buitenkerkelijken zonder meer voor zich opheisen. Daarna volgt in het Eindhovens Dagblad een uiteenzetting van het artikel van Van Praag in het Januari-nummer van "Mens en Wereld", waarin het tegendeel wordt uiteengezet.

Een verheugend verschijnsel binnen het Humanistisch Verbond lijkt me verder de blijvende bezinning en doordenking op eigen beginselen. In de laatste nummers van het maandblad tracht Roelofsen zelfs door te stoten naar "geloof en godsdienst" en wel in die zin, dat hij de betrokkenheid der mensen op een "Het" (zoals men sprak in eigen kring) lang zo goed niet acht als op een "Iemand". Die Persoon, een Gij, zal de mens "pas waarlijk in zijn diepste zelf, in zijn ethos, kunnen raken". Een "Het" zou geen plaats bieden voor het "zedelijke", maar een Hij of Gij wel. Dit laatste lijkt ons een hoopvol teken voor de openheid naar boven.

In het licht van deze gegevens lijkt ons een beetje meer kalmte, studie en begrip voor anderen van onze kant geen overbodige weelde, maar plicht zelfs.

=====